

What happened to... Dobbelmanterrein

28 april 2017

MARLIES ROHMER
Architect

Architect Marlies Rohmer is met een camper het land in getrokken om te zien hoe het haar gebouwen is vergaan. Ze bekeek hoe het gebouw erbij stond en ging met de gebruikers in gesprek. De komende weken deelt Rohmer in een serie essays op Architectenweb haar bevindingen. Vandaag aflevering 8: het Dobbelmanterrein in Nijmegen.

Bewonersparticipatie: je leent je oor aan bewoners, maar geeft niet je potlood uit handen, robuuste casco's met overmaat, one-size-fits-all.

Houden projecten die met intensieve bewonersparticipatie zijn ontstaan zich beter? Dat kan je je afvragen. Gebruikers kunnen heel nuttige informatie aandragen, maar het blijft vaak op detailniveau. Het is elke keer weer zoeken hoe we het engagement van bewoners met hun wijk kunnen omzetten in meedenken met de planvorming. Architectuur en stedenbouw zijn een vak en dienen een collectief belang. Je leent je oor aan bewoners, maar geeft niet je potlood uit handen. Vaak worden wij als architectenbureau getypeerd als dat we heel goed met omwonenden uit de voeten kunnen. Toch voel ik me daarbij vaak als Kuifje in Afrika. Met listen en soms een klein beetje bedrog, probeer je je in uiteenlopende situaties te redden en op geraffineerde wijze mensen 'het gevoel te geven' dat zij bedacht hebben wat jij eigenlijk toch al wilde doen. Dit klinkt erger dan het is. Het gaat om dirigeren, optimaliseren, richting geven en kanaliseren.

De formule voor het Dobbelmanterrein was een lappendeken, het 'patchworkmodel' dat ruimte liet om te schuiven met bouwvolumes. Dit model, dat gebaseerd was op de oorspronkelijke fragmentarische opzet van het voormalige fabrieksterrein van schijnbaar 'willekeurig tegen elkaar aangeliemde volumes', leek het 'concept pur sang' om bewoners te laten meedenken. Het concept kon immers nooit zijn kracht verliezen,

omdat het immers al op willekeurig schuiven en de interactiviteit van het proces gebaseerd was. Het Dobbelmanterrein is daarmee niet een soort openluchtmuseum van goede bedoelingen en halfslachtigheden geworden, waar je als architect wel beducht voor bent bij inspraak, maar een verrassende én vertrouwde sterke stadsinvulling. Deze inspraak is meer dan de som der delen geworden. Het terrein is een vanzelfsprekende bijna tijdloze plek, heel erg aanwezig en bescheiden tegelijkertijd. Wel vraag ik me af: Is het project niet te veel historiserend? Had het moderner moeten?

Het Dobbelmanterrein is een project geworden met veel diversiteit en dat is wel echt aan de buurt te danken. Een mix van oude robuuste gebouwen, met hun prettige overmaat en flexibiliteit, aangevuld met nieuwe, grote en kleinere blokken, met verschillende functies. De bakkerswinkel gedreven door verstandelijk gehandicapten is daar een van de mooiere voorbeelden van. Zij hebben een groot stuk geannexeerd van 'de wasstraat' voor een terras. De wasstraat was daarvoor bedoeld: ongeprogrammeerde leegte, geplaveid met stelconplaten. In de praktijk zie je dat verder niemand eigenlijk goed raad weet met wat hij met die leegte aanmoet. Het 'bottom-up'-gevoel komt maar niet van de grond, letterlijk en figuurlijk. Er is bijvoorbeeld vraag naar meer groen, maar niemand durft er blijkbaar een tegel uit te trekken en een boom te planten. Mijn conclusie: bottom-up werkt hier niet. Misschien had er een gebruiksaanwijzing bij moeten. Beetje merkwaardig is het wel, een gebruiksaanwijzing voor bottom-upinitiatieven.

Wel wordt het terrein bij tijd en wijle gebruikt voor buurtmanifestaties en voldoet daarmee ruimschoots aan de (mijn) verwachtingen en geeft daarbij een prachtige publieke ruimte terug aan de stad. Waar bij veel nieuwbouwprojecten 'geparasiteerd' wordt op de stad, is hier het tegendeel aan de orde. Het gegeven dat alle auto's onder de grond zijn gesitueerd draagt natuurlijk bij aan dit succes. Ten

tijde van mijn bezoek (2014 en crisis) was parkeren in kelders al niet eens een item meer dat zelfs maar besproken werd, net als hoekoplossingen van een bouwblok. Het Dobbelmanterrein zou je in deze tijd dus niet meer zo kunnen maken. Wat een lef van deze opdrachtgever. En inderdaad, een gebouw(encomplex) wordt zo goed als je opdrachtgever.

Schoonheid brengt flinke onderhoudskosten mee. De hoofdprijs vindt echt iedereen geslaagd. Maar op detailniveau zijn er, zoals bij alle projecten, een aantal opmerkingen. De trappen naar de fietsenkelder zijn te steil. De aluminium gevellamellen zijn moeilijk te onderhouden. De scharnierende delen blijven niet meer open staan bij wind en vertoonden al roestvorming na vijf jaar. De deuren van de hoofdentree, die voor het beeld opgedikt zijn met lamellen, zijn zeer zwaar te openen.

Er is geen goede voorziening voor de vuilafvoer van de woningen en het bakkerscafé, waardoor de vuilcontainers tegen de gevel staan. Er is geen werkkast/watervoorziening voor de schoonmaakdienst. De lift is te klein, waardoor er al mensen per brancard via de trap vervoerd zijn. De glazen liftschacht is niet te reinigen van binnen en aan de buitenkant slechts door een 4 á 5 meter hoge steiger op te bouwen in het trappenhuis. Schoonheid brengt dus soms flinke onderhoudskosten met zich mee, of beter gezegd wij: architecten denken soms niet echt goed na over wat we tekenen.

Bij NAI010 uitgeverij is onlangs het boek *What happened to my buildings* verschenen. Hierin wordt het 'vervolgverhaal' verteld van 25 gebouwen die Rohmer nogmaals heeft bezocht. Bij ieder project stelt Rohmer vragen als: hebben de eerste ideeën stand gehouden? Hoe ervaren de gebruikers het gebouw? Is het project in staat gebleken zich aan te passen aan veranderingen?

